

अभ्यासक्रमाच नावः नैसर्गिक साधन संपत्तिचे व्यवस्थापन. पुनरुज्जीवन आणि चिगंजीवी विकास

अभ्यासक्रमासाठी विद्यार्थी क्षेत्रः कापशी, दानवलेवाडी, डंगिरेवाडी, मारी इ .

अभ्यासक्रमाचा कालावधीः एकूण 16 रविवार, वर्षभर दर तिस-या रविवारां

विषयक्रम

दिवस 1

1. अभ्यासक्रमाचो ओळख, विषयाचे महत्त्व
2. इतिहासाचा मागोवा: अवकाश - पृथ्वीची निर्मिती - सजीव सृष्टीची निर्मिती - माणसाची निर्मिती (उल्कांती) - माणसाचा पर्यावरणावरील प्रभाव आधुनिक युगापर्यंत
3. पुस्तक वाचन / चित्रफीत / स्लाईड शो (निवडक उता-यांचे भाषांतरांत वाचन)

दिवस 2

1. इतिहासाचा मागोवा (पुढे मुरु): आधुनिक युग - 16 व्या शतकापासूनच्या उलाढाली - तंत्रज्ञानाची मजल - पर्यावरणावर होणारा परिणाम
2. जगाच्या नकाशाचे वाचन
3. कार्यानुभव: उल्कांतीचा चित्ररूप इतिहास, 'पृथ्वी एक अवकाशजहाज'

दिवस 3

1. भारताचा इतिहास: भारताची निर्मिती - माणसाचा वावर (संस्कृतीचा इतिहास) - ब्रिटिशपूर्व भारत - ब्रिटिशोत्तर भारत - महात्मा गांधी
2. आपल्या भागाचा इतिहास
3. उपक्रम: आपल्या भागाचा पर्यावरणीय इतिहास वृद्ध मंडळी, पुस्तके, पुरावे यांच्या सहाय्याने लिहून काढणे

दिवस 4

1. पर्यावरण व्यवस्थापन किंवा इकोलॉजी मधल्या महत्वाच्या कल्पना: परिसंस्था, जैवविविधता, इको-प्रोसेसेस
2. पर्यावरण आणि तंत्रज्ञान
3. माणसाच्या हस्तक्षेपामुळे पर्यावरणावर होणारा परिणाम

4. उपक्रम: भूभाग वाचन (आवार फेरी)

दिवस 5

1. गावाचा नकाशा तयार करणे - डोंगरमाथ्यापासून नदी ओढया पर्यंत
2. चिरंजीवी विकास: प्रश्नांचे स्वरूप - चिरंजीवी विकासाचे विविध अर्थ / कंगोरे - ऊर्जा - आर्थिक विकास - आपले पर्यावरण आणि चिरंजीवी विकास
3. पुस्तक वाचन - 'अर्थ विचार'
4. उपक्रम: परिसरातील जैवविविधतेची यादी तयार करणे

दिवस 6

1. भागत नकाशावाचन, महाराष्ट्र नकाशा वाचन, नैसर्गिक साधनसंपत्तीची सद्यस्थिती
2. लोकसंख्या आणि गरिबी
3. हरित क्रांती
4. पाणी आणि प्रदूषणाचे प्रश्न
5. पुस्तक वाचन: पुढे चालू

दिवस 7

1. 'पाणी': नैसर्गिक स्रोत - जलचक्र - आपल्या भागातील पाण्याची उपलब्धता - ओढे आणि नदी परिसंस्था - जलमय भूमी - भूजल
2. पारंपरिक पद्धती
3. पाण्याचे अर्थकारण
4. पाण्याचे पर्यायी व्यवस्थापन - चर्चा
5. उपक्रम - आपल्या भागातील पाण्याचे आदर्श व्यवस्थापन निबंध, 'पर्यायी जलनीती' पुस्तकामधील उता-यांचे वाचन, नदी परिसंस्था स्लाईड-शो

दिवस 8

1. शेती: भारतीय शेतीचा इतिहास - शेती आणि चिंजीवी विकास (उष्णकटिबंधीय प्रदेश) - शेती आणि भूभाग (लॅन्डस्क्रॅप) - शेती आणि जैविक विविधता, नद्या आणि ओढे - वनशेती - सेंद्रिय शेती - गनमेवा - पर्यावरणीय शेती
2. उपक्रम: पारंपरिक वाणांची माहिती, पुस्तक वाचन

दिवस 9

1. गवताळ प्रदेश: आपल्या गवताळ भागाचे स्वरूप - स्थानिक गवतांची ओळख - गुरे आणि गवताळ प्रदेश - धनगर, मेंढपाळ आणि त्यांची जीवनशैली - शेती आणि गवताळ प्रदेश - गवताळ प्रदेश आणि चिंजीवी विकास
2. उपक्रम: विंचुर्णी भेट

दिवस 10

1. पाणलोट क्षेत्र (सर्वसामान्य कार्यक्रम आणि पर्यावरणीय दृष्टी असलेला कार्यक्रम यातील तुलना) पाणलोट क्षेत्र म्हणजे काय - पाणलोट क्षेत्र - विकासाची उद्दिष्टे - विकास कार्यक्रमाचे घटक - विकास कार्यक्रमाची प्रक्रिया आणि टप्पे - सरकारी योजना
2. उपक्रम: पुस्तक वाचन

दिवस 11

1. पुनरुज्जीवन: पुनरुज्जीवन म्हणजे काय - भूभागाचे पुनरुज्जीवन (जमिनीचे आणि जलस्रोतांचे पुनरुज्जीवन) - पुनरुज्जीवनाचे अर्थकारण
2. उपक्रम: पुस्तक वाचन